

Duoklė vaikystei, šilta nostalgija ir pagarba. Dalykai, kurių vilionei sunku atsispirti. Todėl visai nenuostabu, kad Panevėžio apskrities Gabrielės Petkevičaitės-Bitės viešosios bibliotekos konferencijų salėje vos tilpo norintys susitikti su viena garsiausių šalies poečių, dramaturgių Violeta Palčinskaite. Viešnia pristatė jau trečiąją, paskutinę, atsiminimų knygą – „Pilnaties babilonai, arba Kristiano Anderseno rožė“.

„Kokia laiminga, kad vėl esu Panevėžyje! Laikas bėga taip greitai, gyvenimas į pabaigą, o jūsų tiek daug, mano brangiausi skaitytojai, klausytojai. Aš tai labai vertinu“, – sakė V. Palčinskaitė.

Viešniai Panevėžys – ištis ypatingas miestas.

„Kaunas yra mano gimtinė – ten gimiau. Vilnius – intelektualinis gyvenimas: studijos, darbai. Panevėžys – dvasios sostinė. Iš Juozo Miltinio išmokau kandaus kalbėjimo, Banionių šeimos – draugiškumo, atjautos, supratimo“, – teigia.

Parodė didelę špygą

Donatas ir Onutė Banioniai V. Palčinskaitei buvo ypač svarbūs.

„Tokių kaip jie draugų daugiau gyvenime nebeturėjau. Draugavome iki pat mirties. Prisimenu vieną charakteringą epizodą: Donatas mirties patale, nebekalba, kone nieko nebepažįsta. Paskutinis dalykas, kurį man matant padarė, – iškėlė ranką ir parodė didelę špygą. Tai įsiminė visam gyvenimui – esą „nesu vargšas karalius“, – pasakoja.

1. Miltinio dramos teatras kūrėjai buvo ir meno erdvė, ir darbo vieta.

„Mes, trys jauni rašytojai, atvažiavome pasižiūrėti J. Miltinio režisuoto spektaklio „Lauke, už durų“. Bilietų iš anksto nenusipirkome, todėl ir likome už durų. Tai sužinojęs mūsų pagailėjo Donatas Banionis: „Reikia tuos vargšiukus įleisti“. Pasižiūrėjome spektaklį – labai patiko. Išvažiuoti į Vilnių autobusu turėjome 3 val. nakties. Vėlgi pagailėjo Donatas – pasikvietė į namus arbatos, pavalgydino, paskaitė Vytautą Mačernį. Į autobusų stotį vėlyvą naktį palydėjo Onutė Banionienė“, – prisimena V. Palčinskaitė.

O mes darysim savo

1. Miltinio dramos teatras pirmasis pastatė V. Palčinskaitės pjesę vaikams.

„1968 m. niekieno neprašyta parašiau pjesę, nuvežiau Panevėžin. Dideliam džiaugsmui, Miltinis su Vaclovu Blėdžiu pasakė: statysim. Tai man tapo tikra mokykla – būtent čia supratau, ko reikia teatrui. Įdomu ir tai, kad jie į vaikišką spektaklį žiūrėjo labai rimtai – tarsi į „Hamletą“. Statant spektaklį susirgau. Užsuko Onutė Banionienė, nusivežė į savo namus. Taip prasidėjo mūsų draugystė... Tiesa, iš pradžių slapstėmės, kad Miltinis nesužinotų, – jam draugystės nepatikdavo. Tačiau vėliau sužinojęs toleravo“, – šypsosi. J. Miltinis V. Palčinskaitei padaręs išimtį. Tvirtindavęs, kad teatras baigiasi pasibaigus spektakliui ir nusileidus uždangai, jai paliko „atidarytą sceną“ ir įteikė dovaną – meškiuką su aktorių parašais.

„Žinoma, su pirmąja pjesė sklandu nebuvo. Išėjus spektakliui pasipylė negatyvi kritika – „baisus“, „jokio auklėjimo“ ir pan. Draugė „paguodė“ – daugiau niekas tavo pjesių nebenorės. Tačiau tada paskambino ir pietų pasikvietė J. Miltinis: „Kritikuoja? Tegu. Lai tai kritikei būna blogai, o mes darysim savo. Rašyk antrą pjesę“.

Taip ir nutiko. Pasipylė kitos pjesės kituose teatruose. V. Palčinskaitė skaičiuoja, kad vien „Vejuosi vasarą“ yra pastatę 100 teatrų įvairiose šalyse.

Tikrai nerašysiu memuarų

„Pilnaties babilonai, arba Kristiano Anderseno rožė“ – paskutinė V. Palčinskaitės atsiminimų knyga. Dvi pirmosios – „Atminties babilonai, arba Aš vejuos vasarą“ (2015) bei „Paslapties babilonai, arba Aš tau siunčiu labų dienų“ (2019).

Atsiminimų trilogija V. Palčinskaitė sulaužiusi sau duotą pažadą.

„Visada tvirtinau: tikrai nerašysiu memuarų, romanų, anoniminių laiškų“, – šypsosi.

Viešnia prisimena: trečioji knyga ėjosi sunkiai – rašyti nesinorėjo visiškai, tačiau privalėjo – įsipareigojimai leidyklai.

„Iki spalio 1 dienos turėjau atiduoti rankraštį. O jau buvo vasara, toks nesėkmingas sekmadienis... Sugalvoju žaidimą: skyrių pavadinimai bus mano mylimo Hanso Kristiano Anderseno pasakos. Tuo tarpu turinys – mano. Lyg ir nieko bendra, tačiau kažkas yra, nes

Andersenai – tai universalu. Tarp tėvo knygų radau 1922 m. vertimą (vertė Juozas Balčikonis) su senaisiais pasakų pavadinimais. „Paskutinis perlas“ tapo ir paskutinio mano trečiosios knygos skyriaus pavadinimu. O pastarąją taip ir pradėjau: „Nekenčiu sekmadienių“, – šypsosi.

Ženklas iš dangaus

Tą nesėkmingą sekmadienį V. Palčinskaitė išėjo pasiblaškyti į miestą, tačiau „viskas netiko, buvo ne taip“. Užsuko į mėgstamą kavinukę – uždaryta. Grįžtant namo autobusu šalia stovintis žmogus pasakė skaitęs jos atsiminimų knygą.

„Ėmė dalintis pastebėjimais, detalėmis. Supratau: perskaitė abi, giria. Tai buvo miela, tarsi ženklas iš dangaus. Pasiteiravau: „Jūs turbūt mokytojas?“. „Ne, – atsakė, – advokatas“. Ir išties. Grįžusi namo pasidomėjau – garsus. Dabar juokauju: kadangi visą dieną keikiau „babilonus“, jie pasisamdė advokatą. Gerą – aš bylą pralaimėjau ir pradėjau rašyti“, – šypsosi.

Ši istorija atsidūrė knygoje. Kitiems suabejojus, ar advokatas yra realus žmogus, jį pakvietė į pristatymą. „Taip įrodžiau – neišgalvotas“, – šypteli.

V. Palčinskaitė trečiajai atsiminimų knygai sako atidavusi labai daug jėgų ir sveikatos.

„Bet atidaviau laiku. Ir nesvarbu, kad naktį prieš praleidau ligoninėje. O dabar viskas jau skaitytojo valioje – kaip priims“, – sako.

V. Palčinskaitės atsiminimų trilogiją galima užsisakyti G. Petkevičaitės-Bitės viešojoje bibliotekoje arba internetu – www.pavb.lt, www.ibiblioteka.lt.

Asta Sarapienė

Komunikacijos specialistė

Violetos Palčinskaitės prisiminimų babilonuose – ir Panevėžys,
Miltinis, Banionis

